

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Рев 2428/2020
24.06.2020. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија: Божицара Вујичића, председника већа, Весне Субић, Јелице Бојанић Керкез, Зоране Делибашић и Весне Поповић, чланова већа, у парници тужилаца АА и ББ, обоје из ..., чији је пуномоћник Мирјана Ранчић, адвокат из ..., против тужене „Ехробанк“ а.д. Београд, ради утврђења ништавости и исплате, одлучујући о ревизији тужилаца изјављеној против пресуде Вишег суда у Панчеву Гж 2415/19 од 21.01.2020. године, у седници већа одржаној дана 24.06.2020. године, донео је

ПРЕСУДУ

ПРИХВАТА СЕ одлучивање о ревизији тужилаца изјављеној против пресуде Вишег суда у Панчеву Гж 2415/19 од 21.01.2020. године, као о изузетно дозвољеној.

ПРЕИНАЧУЈЕ СЕ пресуда Вишег суда у Панчеву Гж 2415/19 од 21.01.2020. године, тако што се одбија као неоснована жалба тужене и потврђује пресуда Основног суда у Панчеву П 348/18 од 17.10.2019. године у ставу првом, другом и четвртм изреке.

ОБАВЕЗУЈЕ СЕ тужена да тужиоцима накнади трошкове ревизијског поступка у износу од 33.475,00 динара, у року од 15 дана по пријему решења.

Образложење

Пресудом Основног суда у Панчеву П 348/18 од 17.10.2019. године, ставом првим изреке, усвојен је тужбени захтев тужилаца и утврђено да је ништава одредба члана 3. у ставу 3.1. и ставу 3.2. Уговора о дугорочном готовинском кредиту од 10.06.2015. године, којом је предвиђена обавеза тужилаца, као корисника кредита да плате туженој фиксну накнаду за обраду кредитног захтева у износу од 19.870,24 динара. Ставом другим изреке, обавезана је тужена да тужиоцима на име стицања без основа исплати износ од 19.870,24 динара са законском затезном каматом од 20.03.2018. године до исплате. Ставом трећим изреке, одбијен је тужбени захтев у делу којим су тужиоци тражили да им се исплати законска затезна камата на износ од 19.870,24 динара почев од 10.06.2015. године до 20.03.2018. године. Ставом четвртим изреке, обавезана је тужена да тужиоцима накнади трошкове парничног поступка у износу од 101.390,00 динара, са законском затезном каматом од извршности до исплате.

Пресудом Вишег суда у Панчеву Гж 2415/19 од 21.01.2020. године, усвојена је жалба тужене и првостепена пресуда је преиначена у ставу првом, другом и четвртом изреке, тако што је одбијен као неоснован тужбени захтев за тражено утврђење о ништавости одређеног дела одредбе члана 3 уговора и за исплату износа 19.870,24 динара са законском затезном каматом од 20.03.2018. године до исплате, и обавезани су тужиоци да туженој накнаде трошкове парничног поступка у износу од 2.000,00 динара, а одбијен је захтев тужене за накнаду трошкова жалбеног поступка.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену, тужиоци су благовремено изјавили ревизију, због погрешне примене материјалног права, са предлогом да се о ревизији одлучи као о изузетно дозвољеној, у смислу члана 404. ЗПП.

По оцени Врховног касационог суда испуњени су услови за одлучивање о ревизији тужилаца као о изузетно дозвољеној, у смислу члана 404. став 1. Закона о парничном поступку ("Службени гласник РС", бр. 72/2011, 49/2013-УС, 74/2013- УС, 55/2014, 87/2018, у даљем тексту: ЗПП), с обзиром да су основани ревизијски наводи о различитом поступању судова у истој правној ствари, што указује на потребу уједначавања судске праксе.

Из наведених разлога је, на основу члана 404. ЗПП, одлучено као у ставу првом изреке.

Испитујући побијану пресуду, у смислу члана 408. ЗПП, Врховни касациони суд је оценио да је ревизија тужилаца основана.

Према утврђеном чињеничном стању, тужилац је корисник кредита, а тужилца жирант, по закљученом уговору о дугорочном готовинском кредиту од 10.06.2015. године у износу од 1.000.000,00 динара, којим је у члану 2. уговорена камата, а у члану 3. ставовима 3.1 и 3.2 предвиђена обавеза корисника кредита да плати банци једнократну фиксну накнаду за одобрење кредита, обрачунату у односу на укупан износ кредита и исказану у номиналном износу од 19.870,24 динара, као плативу на дан пуштања кредита у течај и наплаћену 10.06.2015. године.

На основу утврђеног чињеничног стања, првостепени суд је нашао да је основан захтев за утврђење ништавости одредбе уговора о плаћању једнократне накнаде за одобрење кредита и за повраћај наплаћеног по ништавој одредби. Према датим разлозима, банка има право да наплаћује само камату на кредит која представља цену новца стављеног на располагање кориснику кредита, а која се исказује кроз обрачун ефективне каматне стопе, од којег прихода банка треба да сноси све трошкове које има у вези одобравања и реализације кредита.

Другостепени суд је преиначио првостепену пресуду тако што је тужбени захтев одбио као неоснован. Другостепени суд се позвао на члан 1065. Закона о облигационим односима, општа начела облигационог права и члан 17. Закона о заштити корисника финансијских услуга. Према становишту другостепеног суда, уговарањем овако дефинисане једнократне накнаде нису повређени начело савесности и поштења и начело једнаке вредности давања, обзиром да је јасно одређен новчани износ, који је

као такав био познат тужиоцима као трошак у предуговорној фази и у понуди за закључење уговора, као и у самом уговору. Јасним обавештавањем клијента о висини његових обавеза према даваоцу кредита, поступљено је у складу са чланом 17 Закона о заштити корисника финансијских услуга. Према становишту другостепеног суда, трошкови обраде кредита су исказани кроз ефективну каматну стопу, па је било довољно што је тужена образложила структуру трошкова кредита на начин да исте поброји по врсти и висини, што је и учинила, а није постојала обавеза тужене да спорне трошкове једнократне накнаде за одобравање даље структурално образлаже, као и да накнаде и трошкови који падају на терет корисника кредита не служе томе да банка оствари профит већи од онога који остварује наплатом камате као фактички ценом кредита, уколико банка и клијент, као у конкретном случају, уговоре да поред камате плаћа и друге накнаде и трошкове, јасно и прецизно наведене. Из изнетих разлога, другостепени суд је преиначио првостепену пресуду тако што је одбио тужбени захтев за утврђење ништавости уговорне одредбе о једнократној накнади за одобрење кредита на терет корисника кредита и за повраћај наплаћеног по тој уговорној одредби.

Врховни касациони суд налази да се основано ревизијом тужилаца указује да је побијана пресуда донета на основу погрешне примене материјалног права.

Споран не може бити став да је банка финансијска организација која своју делатност обавља у циљу стицања добити, као и да банка профит остварује уговарањем и наплатом камате. Уговором о кредиту корисник се обавезује да банци плаћа одређену накнаду за коришћење њеног новца у виду уговорене камате. У уговору о кредиту наводе се номинална и ефективна каматна стопа, што у смислу члана 19. став 1. тачка 6. и 7. Закона о заштити корисника финансијских услуга, представља обавезне елементе уговора о кредиту. Номинална каматна стопа означава каматну стопу изражену као фиксни или променљиви проценат који се на годишњем нивоу примењује на износ повучених кредитних средстава (члан 2. тачка 10), а годишња ефективна каматна стопа исказује укупне трошкове кредита и других финансијских услуга које плаћа односно прима корисник тих услуга, при чему су ти трошкови изражени као проценат укупног износа ових услуга на годишњем нивоу (члан 2. тачка 21). У конкретном случају, поред номиналне каматне стопе и ефективне каматне стопе, уговорена је и једнократна накнада за одобрење кредита у номиналном износу, као и остали поименице одређени трошкови који падају на терет корисника кредита.

Одредбама члана 42. и 43. Закона о банкама („Сл. гласник РС“ бр. 107/05,...14/15) прописано је да Народна банка Србије може прописати јединствени начин обрачуна и објављивања трошкова, камата и накнада банкарских услуга и то нарочито по основу депозита и других кредитних послова. Законом није искључено право банке на наплату трошкова и накнада банкарских услуга по основу кредитних послова, али је прописана обавезност поступања банака по одлукама и упутствима која донесе Народна банка Србије у вршењу својих на закону заснованих овлашћења.

Одлуком о јединственом начину обрачуна и објављивања ефективне каматне стопе на депозите и кредите од 30.06.2006. године („Сл. гласник РС“ бр.57/06, на снагу ступила 01.10.2006. године), Народна банка Србије прописала је јединствени обрачун објављивања трошкова камата и накнада банкарских услуга по основу депозитних

кредитних послова (ефективна каматна стопа) као и ближих услова и начина обавештавања клијента банке. Јединствени начин обрачуна и објављивања ефективне каматне стопе банка примењује у поступку обављања депозитних и кредитних послова из члана 4. Закона о банкама. Ефективна каматна стопа исказује се у процентима и важи од дана обрачуна. Тачком 5. наведене одлуке је предвиђено да понуда банке која се односи на депозите које банка прима односно кредите које одобрава треба да јасно и недвосмислено садржи следеће податке: 1) податке који се укључују у обрачун ефективне каматне стопе и то висину номиналне каматне стопе на депозит односно кредит, износ накнаде и трошкова које банка обрачунава клијенту у поступку полагања депозита односно одобравања кредита, износ накнаде и трошкова који су познати на дан обрачуна и које банка обрачунава клијенту у току реализације уговора о депозиту односно кредиту; 2) податке који се не укључују у обрачун ефективне каматне стопе и то: критеријуме за ревалоризацију и индексирање депозита односно кредита, податак о страниј валути којем се кредит индексира или други критеријуми за ревалоризацију и индексирање депозита односно кредита, трошкови који нису познати на дан обрачуна а могу настати у току реализације уговора о депозиту односно кредиту, трошкове процене вредности непокретности и покретних ствари, премије осигурања и друге накнаде у вези са средствима обезбеђења кредита, трошкове уписа у регистар код надлежног органа, трошкове прибављања извода из земљишних књига, трошкове прибављања уверења потврда, дозвола и решења надлежних органа, трошкове кредитног бироа и друге. Ови подаци из тачке 1. треба да буду наведени и исказани у понуди тог става, тако да клијент ниједног тренутка не буде доведен у заблуду што се тиче било ког елемента тих података. Податке из става 1. ове тачке банка доставља клијентима на начин прописан упутством из тачке 11. одлуке. При закључивању уговора о кредиту банка на основу тачке 7. став 2. одлуке уз уговор уручује клијенту један примерак плана отплате кредита и преглед битних елемената кредита који садржи податке који се укључују у обрачун ефективне каматне стопе као и оне који се не укључују у тај обрачун. Подаци који се укључују у обрачун ефективне каматне стопе су износ кредита, период отплате, номинална каматна стопа, ефективна каматна стопа, укупан износ камате која се плаћа у току коришћења кредита, укупан износ других трошкова које клијент треба да плати у току коришћења кредита и износ отплатне рате док се у обрачун ефективне каматне стопе не укључују подаци из тачке 5. став 1. одредаба ове одлуке.

На основу изложених и цитираних тачака Одлуке може се закључити да постоје четири врсте трошкова банкарског кредита и то: трошкови које банка обрачунава клијенту у поступку одобравања кредита, трошкови који су познати на дан обрачуна и које банка обрачунава клијенту у току реализације уговора, трошкови који нису познати на дан обрачуна а могу настати у току реализације уговора и остали трошкови наведени у тачки 5. став 1. одредба под 2. алинеја 3. одлуке (трошкови процене вредности ствари, премије осигурања или друге накнаде у вези са средствима обезбеђења кредита, уписа у регистар код надлежног органа, прибављања потребних исправа и други трошкови). Прве две врсте трошкова улазе у обрачун ефективне каматне стопе док се друге две врсте трошкова не укључују у обрачун ефективне каматне стопе већ се исказују самостално.

Из наведеног произлази да ефективна каматна стопа у себи садржи накнаде и трошкове који су настали приликом одобравања кредита и који ће настати у току

реализације уговора о кредиту а који су познати приликом његовог обрачуна. С обзиром на то да трошкови обраде кредита настају приликом одобравања кредита, а да су трошкови пуштања кредита у течај познати на дан обрачуна кредита, ти трошкови морају бити укључени у обрачун ефективне каматне стопе и могу бити наплаћени само кроз обрачун ефективне каматне стопе. Независно од тога да ли су исказани у номиналном или процентуалном износу, наплаћују се само кроз обрачун ефективне каматне стопе. Као противно принудним прописима, уговарање засебне наплате у фиксном износу, као у овом случају, је ништаво у смислу члана 103. став 1. Закона о облигационим односима. Последица делимичне ништавости уговора је обавеза враћања наплаћеног по ништавој одредби уговора, у смислу члана члана 104. овог закона.

Из наведених разлога, применом члана 416. став 1. ЗПП Врховни касациони суд је преиначио другостепену пресуду, тако што је одбио као неосновану жалбу тужене и потврдио првостепену пресуду у делу којим је усвојен тужбени захтев и делу којим је одлучено о трошковима поступка.

Тужиоцима, који су успели у поступку по ревизији, сагласно одредбама чл. 153, 154. и 163. ЗПП припада право на накнаду трошкова ревизијског поступка и то за састав ревизије у траженом и опредељеном износу од 20.000,00 динара (за заступање две странке) и таксе за ревизију у износу од 5.390,00 динара и за одлуку по ревизији у износу од 8.085,00 динара, у границама опредељеног и прописаног важећом Тарифом о наградама и накнадама трошкова за рад адвоката и Таксеном тарифом, због чега је применом члана 165. ЗПП донета одлука као у ставу трећем изреке.

**Председник већа - судија
Божидар Вујичић,с.р.**

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић